

Ο Τσαρλς είχε πάει να περπατήσει δίπλα στη θάλασσα, κι έτσι όπως έγειρε στο μόλο της λεβαντινικής ετούτης πόλης αφήνοντας το βλέμμα του να πλανηθεί προς τη μεριά της κατεχόμενης Ευρώπης, ένιωσε σαν να είχε ανοίξει το τραύμα στην καρδιά του και ο γνωστός αμβλύς χρόνιος πόνος έγινε διαπεραστική σουβλιά, όπως τότε, στις πρώτες μέρες της θλίψης του. Είχε την αίσθηση ότι ο άνεμος ριχνόταν με δύναμη πάνω στην πληγή ανοίγοντάς την πέρα ως πέρα καθώς το τσουχτερό αλάτι της θάλασσας χωνόταν μέσα του ορμητικά. Κάθε στιγμή είναι επικίνδυνη για όσους πενθούν, ενώ τον μεγαλύτερο πόνο τον προκαλούν τα οικεία και όμορφα πράγματα. Προφανώς ήταν ευτύχημα το γεγονός ότι η Καισάρεια δεν είχε τίποτε το οικείο, εκτός από τη θάλασσα και τον ουρανό, και τίποτε το όμορφο, εκτός από μερικούς χαριτωμένους φοίνικες.

Στράφηκε λοιπόν προς την προκυμαία, όπου διάφοροι πολιτισμοί είχαν αποθέσει ό,τι χειρότερο μπορούσαν. Υπήρχαν οι φανταχτεροί μινιαρέδες του Σίντι Γιακούμπ, που έφερναν στο νου την ανυπόστατη εικόνα που έχει ένας κινηματογραφιστής για την Ανατολή. Υπήρχε εκεί το κτίριο της Sainte Famille, ένας αδιάντροπος κι αυταρχικός σωρός από ποικιλόχρωμα τούβλα: το καθολικό αυτό σχολείο θα μπορούσε σε περίπτωση ανάγκης να υπερασπιστεί το χώρο του με βέλη που θα εκτοξεύονταν από τις σχισμές των παραθύρων του ή με λιωμένο μολύβι που θα χυνόταν από τον κοντόχοντρο, προεξέχοντα πύργο του. Υπήρχαν επίσης τα μεγάλα

συγκροτήματα του Κτιρίου Ντρέυφους, του Κτιρίου Δημητρίου και του Ξενοδοχείου Ριτς – αλλά αυτά ήταν υπεράνω πάσης περιγραφής. Οι αρχιτεκτονικοί όροι δεν ακούσαν, διότι οι αρχιτεκτονικοί όροι υποδηλώνουν κάποια κατασκευαστική πρόθεση αλλά και συνάφεια με εκπολιτισμένη παράδοση. Παράθυρα, αναμφίβολα, είχαν αυτά τα κτίρια: πόρτες θα πρέπει να είχαν· βεράντες ασφαλώς και είχαν, διότι διάφοροι άνθρωποι ξεπρόβαλλαν από εκεί. Όμως όλα αυτά τα στοιχεία είχαν πρόστυχα σχήματα κι αισχρές αναλογίες ενώ ελάχιστες ευθείες γραμμές ή πραγματικές καμπύλες ένωναν δυο σημεία μεταξύ τους. Αυτό που αντίκριζε το μάτι ήταν μια επιφάνεια εντελώς άσχετη προς τον ατσάλινο σκελετό του βάθους, η οποία ήταν καλυμμένη μ' έναν διάκοσμο που αποτελούσε παράδειγμα εσφαλμένης χρήσης των ελασσόνων διακοσμητικών τεχνών: με άλλα λόγια, ήταν σαν μια κακόγουστη ταπετσαρία, φορτωμένη με λωρίδες από χυδαία στολίδια.

Ακούμπησε στο μόλο κι ατένισε πάλι τη θάλασσα –τη θάλασσα που έλαμπε κάτω από τον απογευματινό ήλιο, τόσο απατηλή, τόσο μεφιτική. Από αυτό τον γαλάζιο ουρανό κι από αυτό το κρυστάλλινο νερό θα σηκωνόταν μετά το ηλιοβασίλεμα μια αποπνικτική υγρασία. Ήδη ήταν λίγο αργά για να περιδιαβάξει εκεί πέρα. Τι άλλο να έκανε όμως;

Στην αρχή είχε αντιπαθήσει υπερβολικά την Καισάρεια για να προσπαθήσει να βουλευτεί σε κείνον τον τόπο· δεν ήθελε να παραδεχτεί ότι πιθανόν να περνούσε κάμποσο καιρό εκεί, έτσι ώστε ν' αξίζει τον κόπο να εγκατασταθεί με τρόπο ικανοποιητικό. Και τελευταία ένιωθε τόση αποστροφή απέναντι στη ζωή την ίδια, ώστε αδιαφορούσε παντελώς για τη ρύθμιση της διαμονής του. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να γνωρίζει πολύ καλύτερα την Καισάρεια από ό,τι υπό άλλες συνθήκες, καθώς το σημείο που αντιπαθούσε περισσότερο από όλα ήταν το θλιβερό δωμάτιο που είχε νοικιάσει από την οικογένεια Πετροπούλου. Σαν άλλους μοναχικούς ανθρώπους που δεν είχαν πού να πάνε –και η

Καισάρεια ήταν γεμάτη από δαύτους— σπαταλούσε συχνά χρόνο και χρήμα, και μερικές φορές έκανε και ανόητα πράγματα, μόνο και μόνο για να έχει την ψευδαίσθηση ότι πηγαίνει κάπου.

Η σημερινή ανοησία θα ήταν η επίσκεψή του σε ένα «μουσικό απόγευμα» στο σπίτι μιας κυρίας, η οποία αρεσκόταν να προσφωνείται κόμισσα Μαξ ντε Κοέν. Δεν υπήρχε λόγος να της στερεί την απόλαυση αυτού του ακίνδυνου καπρίτσιου, αλλά δεν υπήρχε και κανένας σοβαρός λόγος να πηγαίνει στις μουσικές συγκεντρώσεις της. Οργάνωνε αυτές τις Τρίτες πιστεύοντας ότι έτσι συνέβαλε στις πολεμικές προσπάθειες της χώρας της. Οι καλεσμένοι της ήταν κυρίως άντρες και γυναίκες με σπολή· ωστόσο οι Άγγλοι με πολιτικά, όπως κι αυτός, ήταν ιδιαίτερα καλοδεχούμενοι.

— Τζέφρυ, αγάπη μου, τι ωραία! Πήγαίνε να πάρεις τσάι, του είπε η καλοσυνάτη Εβραία.

Μπορεί να μη θυμόταν πολύ καλά τους καλεσμένους της ή τα ονόματά τους, η αποφυγή ωστόσο των επιθέτων ήταν μια προσπάθεια να δείξει οικειότητα και φιλική διάθεση. Δεν κατάφερε να θυμηθεί ότι το όνομά του ήταν Τσαρλς, αλλά πάντως δεν τον αποκάλεσε κύριο Χάρμπορντ.

Η τραπέζα της φανέρωνε ακριβό λεβαντίνικο γούστο κι έμοιαζε παραδόξως με το αφύσικα ευρύχωρο δωμάτιο μιας εγγλέζικης πανσιόν όπου τα πάντα, πράγμα μάλλον απροσδόκητο, ήταν όντως κατασκευασμένα από το υλικό που παρίσταναν ότι ήταν κατασκευασμένα. Το μάρμαρο ήταν γνήσιο μάρμαρο και το μετάξι ήταν μετάξι, αλλά το όλο ύφος θύμιζε παραλιακή λουτρόπολη. Παρ' όλα αυτά δυο ανέκφραστοι Βερβερίνοι, ντυμένοι με άσπρες κελεμπίες, σέρβιραν το τσάι· κι ούτε αυτοί αλλά ούτε και το φαγητό θύμιζαν στο ελάχιστο τον Σιδηρόδρομο Λονδίνου, Μπράιτον και Νότιας Ακτής.

— Όλα τούτα είναι κάπως εξοργιστικά, έτσι δεν είναι, Τσαρλς; είπε μια νεαρή γυναίκα με σπολή και ανέμισε προς την κατεύθυν-

ση μιας πυραμίδας από γλυκίσματα το μαντίλι με το οποίο μόλις είχε σκουπίσει τη σαντιγύ και το κραγιόν από το στόμα της.

— Ουφ, δεν ξέρω, της αποκρίθηκε.

Είχε απέναντί του το πλεονέκτημα ότι ήξερε το όνομά του. Κι εκείνος δεν ήταν διατεθειμένος να ριψοκινδυνέψει να την πει Φύλις, ενώ μπορεί να την έλεγαν Τζόαν· διότι προφανώς η διάθεσή του ήταν πολύ λιγότερο φιλική από της κόμισσας Μαξ ντε Κρόν.

— Έτσι κι αλλιώς δεν είσαι υποχρεωμένος να φας περισσότερο απ' όσο θέλεις, έτσι δεν είναι; συμπλήρωσε.

— Αχ, δεν καταλαβαίνεις! είπε εκείνη ανυπόμονα. Θέλω να πω ότι όλα αυτά σε αηδιάζουν όταν τα παιδιά στην Ευρώπη πεθαίνουν από έλλειψη ζάχαρης κι όταν αυτή τη στιγμή στην Αγγλία...

Έκανε μια κίνηση γεμάτη απόγνωση μ' ένα εκλαίρ σοκολάτας στο χέρι.

— Τα αγαθά δεν διανέμονται σωστά, απάντησε ο Τσαρλς με σύνηση. Αλλά πραγματικά δεν γνωρίζω τι θα μπορούσαμε να κάνουμε γι' αυτό εσύ ή εγώ ή ακόμη και η οικοδέσποινά μας. Ας απολαύσουμε λοιπόν το τσάι μας.

Αναλογίστηκε ότι αυτά που είπε ήταν παραπάνω από όσα έπρεπε· διότι τύχαινε να μην του αρέσουν τα γλυκά και το μόνο που ήθελε ήταν να φάει άλλο ένα σάντουιτς με αγγούρι.

Αλλά και η Τζόαν (ή η Φύλις) δεν χάρηκε ιδιαίτερα με όσα άκουσε και ανασήκωσε τους ώμους της περιφρονητικά απλώνοντας συγχρόνως το χέρι της για να πάρει μια ταρτελέτα με φράουλα – ένας περίπλοκος και άχαρος ελιγμός. Του φάνηκε ότι την άκουσε να μουρμουρίζει ότι δεν ήταν δυνατόν φυσικά να έχει την απαίτηση να συμμεριστεί μαζί της «την υπηρεσιακή αποψη» – ό,τι κι αν σήμαινε αυτό.

Σκούπισε το μέτωπό του με το μαντίλι του κι ένωσε ευτυχής που δεν είχε λερωθεί με σαντιγύ. Οι άνθρωποι ήταν διαρκώς ιδρωμένοι σ' αυτή την υγρή πόλη, ακόμη κι όταν η μέρα ήταν

κρύα. Από ένα ανοιχτό παράθυρο που έβλεπε στη βεράντα, άκουσε τρεις νεαρούς από την Καισάρεια να κουβεντιάζουν στα γαλλικά.

— Κοίτα, Λουσιέν!

— Τι είναι; Εγώ βλέπω ένα νεαρό να βγάζει ένα σκύλο βόλτα.

— Μα είναι όμορφο... Ένας νεαρός βγάζει ένα σκύλο βόλτα.

— Ναι, κατά κάποιο τρόπο δεν είναι απλώς και μόνο ένας νεαρός· δεν είναι απλώς και μόνο ένας σκύλος.

— Ακριβώς. Είναι ένας νεαρός που βγάζει ένα σκύλο βόλτα.

Μια γυναίκα γύρω στα πενήντα κοίταζε από το παράθυρο. Χαμογέλασε στα αγόρια και βγήκε έξω για να πάει κοντά τους. Η τραχιά ελληνική προφορά της και η ακατάσχετη, κοινότοπη φλυαρία της ερχόταν σε αντίθεση με το λυπημένο και όμορφο πρόσωπό της.

— Ξέρεις πάντα όλα τα τελευταία νέα, Καμίλ, είπε. Λυπήσου με! Μόλις γύρισα από την Αίγυπτο. Πες μου αμέσως όλα τα σκάνδαλα της Καισάρειας για να μη νιώθω τελείως αποκομμένη.

— Από πού ν' αρχίσω, κυρία Ιωαννίδη;

— Είχαμε κανένα διαζύγιο;

— Είχαμε ένα θάνατο.

— Το ξέρω. Η καημένη η Μάργκαρετ ήταν η καλύτερή μου φίλη. Λυπήθηκα πάρα πολύ, δεν μπορείς να φανταστείς. Τόσο περσιέργο, να πεθάνει μ' αυτό τον τρόπο μέσα στο μπάνιο της! Ο Τζάκι φυσικά την απατούσε εδώ και χρόνια· λες να είχε αυτό καμιά σχέση; Και τώρα υποθέτω πως θα παντρευτεί τη Μόνικα.

— Η Μόνικα περιμένει μωρό.

— Από τον άντρα της ή από τον Τζάκι; Καλά, μπορεί να μην το ξέρεις. Μου έχει ραγίσει η καρδιά με την καημένη τη Μάργκαρετ· δεν μπορείς να φανταστείς. Μα πες μου, δεν είχαμε κανένα διαζύγιο;

Εκείνη τη στιγμή εμφανίστηκε η μαντάμ ντε Κοέν, παραπο-

νέθηκε ότι κανείς δεν έτρωγε τίποτα και τους ειδοποίησε ότι η μουσική θα άρχιζε σε ένα λεπτό.

— Βικτόρ, είπε ο Λουσιέν βιαστικά, είδες εκείνον τον υποσημναγό με τα χρυσά μαλλιά;

Επρόκειτο αναμφίβολα για το νεαρό που καθόταν νωχελικά στην πολυθρόνα απέναντι από τον Τσαρλς, ο οποίος είχε καθήσει τώρα σ' έναν καναπέ, ανάμεσα στον Βικτόρ κι έναν άλλο Άγγλο με πολιτικά – πιθανόν από κάποια τράπεζα, από το Βρετανικό Ινστιτούτο ή από το Προξενείο.

— Η μαντάμ Ντεν θα τραγουδήσει, ανακοίνωσε η μαντάμ ντε Κοέν.

Έγινε σιωπή, κι ο Τσαρλς την καλοδέχτηκε διότι γνώριζε λιγοστούς ανθρώπους εκεί και δεν είχε τίποτε να πει στους λιγοστούς ανθρώπους που γνώριζε. Οι συζητήσεις στην Καισάρεια απαιτούσαν γνώσεις που ποτέ δεν είχε αποκτήσει, τεχνική που ποτέ δεν είχε μάθει ή κάποια αυτοπεποίθηση που ποτέ δεν διέθετε. Μπορούσες να μιλάς σχεδόν στην τύχη για ανθρώπους που καλά καλά δεν γνώριζες, αλλά προφανώς υπήρχαν και κάποιοι κανόνες – μολονότι η διαβολή δεν αποτελούσε αμαρτία ούτε η συκοφαντία αδίκημα. Δεν ήταν εν τέλει μια κοινωνία αρκετά μεγάλη ώστε να μπορεί κανείς να εντυφεί ατιμωρητί σε ολότελα κατασκευασμένες ιστορίες. Αν ωστόσο ακουγόταν κάποιος να λέει με σταθερό τόνο στη φωνή: «Λυπάμαι που ακούω ότι ο Πιέρ αφήνει τη Συζέτ» ή «Έχεις πάει τελευταία στους Γκόλντενμπεργκ;»... Μπα, δεν ήταν το είδος του ανθρώπου που θα πειραματιζόταν και, τέλος πάντων, ποτέ δεν τον είχε κυριεύσει η επιθυμία να κάνει μια τέτοια συζήτηση στην τύχη.

Ένα βαρύ φορτηγό πέρασε και η αδύναμη φωνούλα της μαντάμ Ντεν μαζί με το απαλό γαλλικό τραγουδάκι χάθηκαν χωρίς να ακουστούν. Μια γυναίκα, η οποία ίσως ήταν η νύφη της μαντάμ ντε Κοέν, έπαιζε τώρα δυο μέρη από μια σουίτα του Μπαχ: ήταν επιδέξια μουσικός.